

Mioara Dragomir

Periplu
prin spații
de suflet

Ilustrații de *Lucian Săcrieru-Dragomir*

DOXOLOGIA
Iași, 2023

Mioara Dragomir este cercetător științific I la Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide” al Academiei Române – Filiala Iași, în cadrul Departamentului de lexicologie și lexicografie. O vie și constantă fascinație pentru forța cuvântului, pasiunea pentru studiul limbii române în diacronie și în sincronie se reflectă atât în scrierile sale de specialitate, cât și în poeziile publicate în prima carte, *Iubirea de a trăi Treptele vieții*, apărută în 2013, la Editura Doxologia. De la analiza cuvintelor în articole lexicografice, ca cercetător la *Dicționarul limbii române* al Academiei, supranumit și Dicționarul Tezaur, la așezarea acestui dicționar în format digital, alături de întreaga echipă de la Iași (dlr1.soliorom.ro), de la transcrierea și revizia a sute de foi adnotate filologic în treisprezece din cele douăzeci și cinci de volume ale proiectului „Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688”, la cele peste o mie două sute de foi ale manuscrisului *Hronograf den începutul lumii* (secolul al XVII-lea) și la sutele de foi cercetate din scrierile mitropolitului Dosoftei, de la cercetarea personalității și scrierilor cărturarului moldovean Nicolae Milescu Spătarul la cele ale învățatului cleric al Moldovei, de la problematica creării limbii literare pînă la chestiuni de grafie veche, drumul a fost parcurs în peste o sută de studii, articole, comunicări, recenzii și, desigur, cărți de filologie, lexicologie, lexicografie, semantică, limbă literară, etimologie, paleografie, critică de întîmpinare.

Fetișei noastre,
Sonia-Nectaria

Cuprins

Către cititor	11
Imn pentru patria mea	20
Sonet modern pentru limba noastră	24
Marea mea Neagră	26
Carpații	30
Muntele Carantaniei	32
Nazaret	34
Iordan	36
Cana Galileei	38
Grădina Ghetsimani	42
Tabor	46
Sfântul Mormânt	50
Hozeva	52
Eleon	54
Atena	56
Thalassa, Thalassa!	58
Insula Rodos	60
Balcic	64
Pe lângă turnul Eiffel	66
Paris	68
München	72
Echilibru german	76
Poezia	78
Muzica	82
Pictura	84

Actoria	86
Dansul	88
Sculptura	90
Biblioteca	92
Cercetarea	94
Mama	96
Frații și surorile	98
Căsătorie	100
Copilul	104
Casa	106
Grădina	108
Bunicii	112
Prietenia	116
Părintele de suflet	118
Copilul de suflet	120
Crăciunul	122
Crucea	124
Biserica	126
Îngerul	128
Monahism	130
Rugăciune	132
Paștele	134
Dincolo de cer	136
Lumină lină	138
Sub cerul liber	140
Lumea plantelor	142
Lumea animalelor	144
Ce este scoica?	146

Către cititor

Publicarea cărții *Periplu prin spații de suflet* vine exact la un deceniu după ce am publicat prima carte, *Iubirea de a trăi Treptele vieții*, anume intitulată cu două titluri, ale cărei poezii au, fiecare, – de asemenea, nu întâmplător –, câte două titluri. Un deceniu, deci – perioadă însemnată pentru o viață de om, mai ales dacă ne gândim că, acum trei decenii și jumătate, aceste cărți nu ar fi avut șanse să vadă tiparul, în contextul în care ne aflăm ca națiune, în granițele acestei țări, în care trăim.

Și tocmai acesta este și resortul, deopotrivă extern și intern, care a stat la baza poeziilor din cartea de acum. Mi-am dat seama, la un moment dat, printr-o revelație, pur și simplu, că acum *am voie să scriu, că am dreptul uman să am o lume proprie*, pe care, dacă doresc, o pot face cunoscută semenilor mei, că este o lume bine articulată și sub aspectul actului de a scrie, cu multe coordonate de libertate, dar că asta nu mai este o interdicție și un pericol – sau cel puțin așa ar trebui – nici pentru mine, nici pentru cei care vor citi ceea ce scriu. Dacă ar fi să exprim și altfel această stare de spirit, ar fi (subtextul din) acest dialog imaginar cu un alter-ego din acele vremuri:

„– Îți permiți să ai un suflet?

– Da, îmi permit.

– Și să îl arăți așa cum este, și încă în scris, de data asta în poezie și, cine mai știe..., în proză?

– Da.

– Nu e prea mult?

– Este enorm. Iar din momentul în care mi-am dat seama că acum am cu adevărat șanse, nu am avut tihnă pînă nu am scris.”

***

Spațiile de suflet, așa cum le-am exprimat aici, sînt de mai multe feluri. Le-am definit prin prisma mea și m-am autodefiniți prin prisma lor. O seamă dintre ele sînt întinse, geografice, începînd cu patria, care este țara de naștere și de trăire, care m-a primit și m-a lăsat să cresc în ea cu absolut toate celelalte spații sufletești ale mele. Este o binecuvîntare să pot vorbi despre patria mea așa cum cred eu, fără să fiu forțată să o confund, așa cum s-a întîmplat jumătate de secol – în care se cuprinde și o treime din viața mea de pînă acum, – cu o liotă care se voia patria. Desigur, au existat și am cunoscut, din cărți, de pe peliculă și din viața de toate zilele, și oameni excepționali, integri, care și-au iubit realmente patria, care au rezistat ca prin minune și despre care ar trebui să se vorbească acum mult mai mult.

Sînt oameni care nu (mai) au patrie sau care și-o văd dărîmată sub tunuri fără ca măcar să înțeleagă prea bine de ce, care o lasă în urmă, poate, pentru totdeauna, și se văd nevoiți să apuce drumurile pribegiei. Sînt, apoi, oameni care, ca și mine în trecut, trăiesc cu sentimentul că patria le este luată, că le este interzis să aibă sentimentul proprietății asupra propriei patrii sau al apartenenței la ea. Ei sînt cei care simt, poate, cel mai bine ce spun, dar, de înțeles, poate să înțeleagă oricine. Și, mai știi? Speranța mea este că vor cuprinde cu sufletul și cu înțelegerea ceea ce am scris, și oameni care știu să priceapă lucruri care nu li se întîmplă neapărat lor.

Un spațiu de suflet nesfîrșit de primitiv și așa de complet și de aderent, încît m-a ținut în patria mea pentru totdeauna, este, pentru mine, limba maternă: din trecut, din prezent și, atît cît o să fiu, din viitor. M-am străduit mult să o cunosc. Cunoscînd-o în profunzimea ei, mi-a fost unul din cele mai intime spații de suflet, care nu este ființă și totuși este; trăiesc în și prin ea, conștient, o împărtășesc cu semenii mei, fără risipă însă, pentru că este cel mai prețios dar, de care vreau să mă bucur pînă la sfîrșitul vieții, așa cum se cuvine.

Dintre spațiile în care am ajuns odată ce patria mea a fost liberă să-și lase oamenii să călăto-

rească, cum e și firesc, am ales o seamă care mi-au rămas în suflet pentru că, cel puțin o parte din coordonatele lor, se identifică cu ale mele și le simt într-o armonie benefică și creatoare, cu mine și cu armonia universală.

Dintre spațiile spirituale care mi-au umplut sufletul și au rămas acolo, artele, biblioteca și cercetarea m-au condus printr-un drum lumesc, omenesc, dar înalt spiritual, spre ceea ce poate fi mai bun și mai frumos în om, așa încât să îi permită accesul la divin. Legătura cu sferile cunoașterii de sine, de ceilalți, de lume, de Dumnezeu s-a creat pe acest drum care a fost străbătut de mine în ambele sensuri: ceea ce am aflat am asimilat și, la rândul meu, am oferit, într-un continuu du-te-vino, dar parcurs în liniște, pe îndelete, cu multă răbdare și migală, punînd la bază tot ce a fost calitate naturală sau dobîndită.

Spațiul familiei, al casei și al grădinii, spații intime, dar și cu toată deschiderea spre univers, în parte primite, în parte create, odată ce au început să existe – întâi de la nașterea mea și apoi de la intrarea mea în lume ca adult –, m-au făcut să trăiesc cu bucuria unei plenitudini prin care universul îmi dăruiește și eu îi răspund, cu toată energia și puterea pe care le are fiecare vîrstă. Sînt spații proprii, foarte personale, care nu pot exista așa cum îmi place să fie decît dacă le dedic strădaniile mele permanente.

Spațiul oamenilor de suflet – mă refer aici și la cel al prietenilor – este cel al întâlnirilor pe care mi le-a oferit destinul, pentru care sînt infinit recunoscătoare și pe care le-am primit cu toate trăsăturile sufletești bune pe care le am și cu toată deschiderea, pentru că am simțit de fiecare dată că aceea este o întâlnire unică, pe care, dacă nu o voi primi cum se cuvinte, o voi pierde pentru totdeauna și, odată cu ea, o lume întreagă. Nedorind să se întîmple așa, ci tocmai contrariul, am cîștigat mai multe lumi, minunate și prețioase, și consider că destinul m-a răsplătit din plin.

Spațiul dumnezeirii, al lumii ordonate de Dumnezeu, este cel pe care îl descopăr perpetuu și care mi se arată pe măsură ce îl caut, fie prin trăire, fie prin studiu. Consider că dogma nu este o constrîngere, ci ordinea care trebuie să fie, de aceea, dogma trebuie cunoscută foarte bine, în profunzimea ei, în literă și în spirit. Sînt mai multe simboluri ale acestui spațiu, pe care am încercat să le surprind, și ca prinos de mulțumire, și ca modalitate de a le împărtăși cu ceilalți, fiind punți ideale ce ne unesc diversitatea, respectînd-o.

Spațiul de suflet acordat necuvîntătoarelor, animale și plante, în toată complexitatea și varietatea lor, este acea lume vizibilă, creată de Dumnezeu, salvată prin voia Sa, care este așa cum o vedem, și pe care fiecare o simte în fel și chip.

Nu ai cum s-o ignori, ba, mai mult decît atît, trebuie să ți-o asumi, adică să cauți să o înțelegeți, să-i acorzi iubirea cuvenită, să o salvezi, după modelul divin.

Spațiul de suflet pe care îl constituie scoica este unul care m-a fascinat dintotdeauna, pentru că scoica este o lume în sine, frumos și interesant concepută, cu o coordonată care se arată spre noi, întotdeauna frumoasă, oricare ar fi modelul, și una care se duce înăuntru, nepericuloasă, dar care stîrnește curiozitatea. Întotdeauna am trăit cu sentimentul că scoica a fost creată de Dumnezeu la un moment dat, cînd, pur și simplu, a dorit să se joace, dar, în joacă, a vrut să ne transmită mesajul că partea ei vizibilă este ca o artă și partea invizibilă ca o știință.

Știu că aceste spații de suflet, dacă nu în întregime, măcar în parte, sînt și ale voastre, că, la rîndul vostru, aveți propriile spații de suflet, prin care e bine ca, din cînd în cînd, să faceți cîte un periplu, și îmi doresc ca poeziile mele să vă facă să vă gîndiți la ele și să le iubiți așa cum sînt, iar dacă veți considera că le doriți mai frumoase, mai bune și mai primitive, să le faceți să fie astfel.

***

Actul de a scrie cuprinde, pentru mine, cauza, modalitatea, efectul și un *ce* absolut inefabil, pe

care îl simt situat între cer și pământ, care urcă, dacă tinzi spre absolut, sau coboară, dacă vrei să stăpânești pământul, și oricum ar fi, e bine, pentru că întotdeauna vor fi oameni care vor avea nevoie de cât mai mult absolut, dar și oameni care au nevoie de cât mai multă viețuire terestră. Mai bine decît atît nu cred că trebuie să explic, pentru că așa face risipă de cuvinte, iar aceasta nu intră în nici una din cele două coordonate, ci se pierde într-un neant tulbure și pătimaș, în paguba ambelor categorii, de care lumea nu duce lipsă. Ba dimpotrivă.

Eu cred că scriem pentru a scoate la iveală o lume interioară care coincide, în parte, cu cea cunoscută de noi toți, care se înfățișează după talantul ce s-a dat fiecăruia și care este chiar obligată – printr-o obligație implicită – să ivească acel ceva încă necunoscut, care să fie aportul propriu la această lume, ca un rezultat al talantului.

E de mirare cum de atîtea secole și, de fapt, milenii, de cînd se scrie literatură, omul găsește întotdeauna să exprime ceva diferit de ceea ce s-a scris, ceva original, și, de aceea, oamenii nu se vor plictisi niciodată citind cărți. Atîta timp cît lucrurile vor continua așa, nu se va petrece niciodată o apocalipsă a cărților. Aceasta este vestea cea bună, pe care am dorit să v-o împărtășesc, pînă la urmă.

M-a uimit peste putință și mi-a plăcut nesfârșit de mult acest pasaj din *Evanghelie*, în care voința divină se exprimă în raport cu altceva decât cu nevoile și trebuințele imediate ale omului, pe parcursul vieții sale: „«Doamne, dar cu el ce va fi?» Zisu-i-a Iisus: «Dacă vreau Eu ca acesta să rămână pînă voi veni, ce te privește? Tu urmează-Mă pe Mine!» Ca urmare, a ieșit cuvîntul acesta între frați, cum că ucenicul acela nu va muri; dar Iisus nu i-a spus că nu va muri, ci: «Dacă vreau Eu ca acesta să rămână pînă voi veni, ce te privește?» El este ucenicul care mărturisește despre acestea și care a scris acestea, și știm că mărturia lui adevărată este. Sînt încă și multe altele pe care le-a făcut Iisus, care, dacă s-ar fi scris una cîte una, socotesc că lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris. Amin”.

Eu cred că, acolo unde cineva scrie pentru a împărtăși scrisul său cu ceilalți, în încăperea în care scrie, oricum va fi arătînd ea – mică sau somptuoasă, sărăcăcioasă sau bogat împodobită, cochetă sau în dezordine – , în acea încăpere, deci, mai există o prezență, nevăzută, dar divină, care îl susține pe scriitor, care are puterea de a-i vedea măsura gîndurilor și a talantului, care veghează înșiruirea cuvintelor și toate celelalte. Oricum ar fi, cel care scrie nu este singur.

Scrisul, după mine, poate să fie o modalitate de

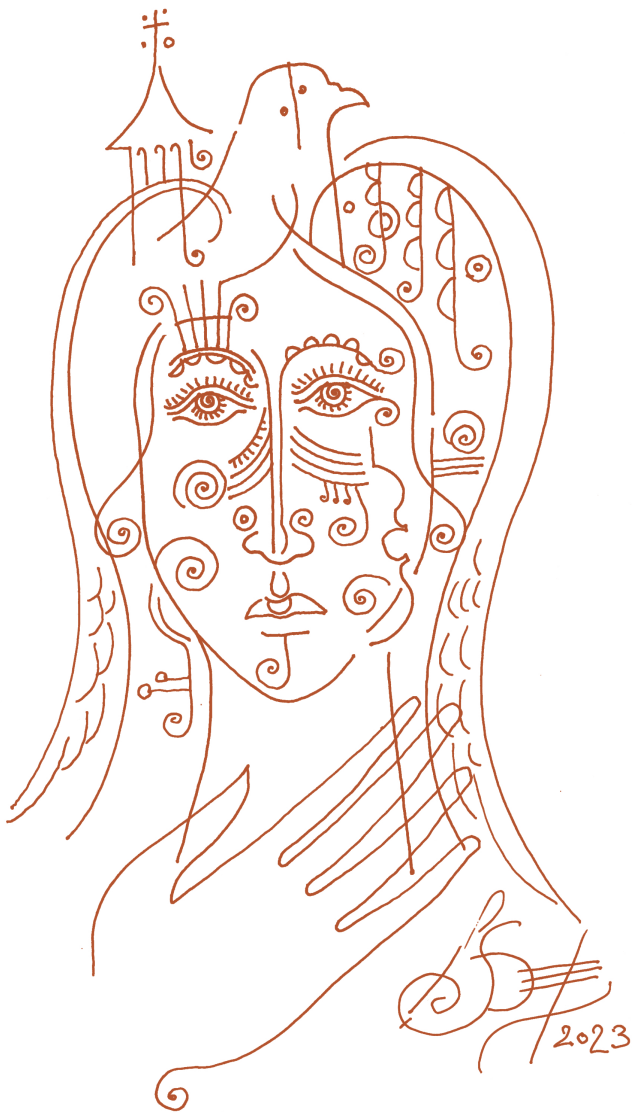
a scoate la iveală lumea interioară – care cuprinde o bună parte din lumea înconjurătoare –, dar nu ar trebui să fie numai atât. Scrisul trebuie să vină și cu soluții pentru cele spuse, pentru toate problemele scoase din adânc, pentru neputințe, pentru trăirea clipelor splendide pe care ni le-a oferit viața aceasta. Scrisul însă, subliniez, trebuie să vină cu soluții proprii, iar aceasta se poate face numai când este pregătit, când a ajuns la maturitate. Scrisul trebuie să fie un act asumat, care implică o mare responsabilitate. Încă o dată: scrisul este aportul celui eu în lumea în care trăiește, raportat la ideal, la absolut.

Imn pentru patria mea

Dumnezeu a făcut
Omul din lut, la-nceput,
Suflu i-a dăruit
Și-a vorbit
Cu el prin cuvânt.
Șirul semințiilor
A zămislit
Istorie și popoare
Sub oblastia Lui,
Ne-nterupt.

La noi, nu-ntîmplător,
Puțin după-Ntrupare,
Dac de la roman cuceritor
A auzit,
Romanul de la dac,
Cuvinte, înțelesuri, menite în formele
Și-n învelișul de sunete, azi milenare:
Neam nou s-a născut
Și-o limbă, din el, biruitor
A ivit.

Secol de secol, neconținut,
Putere a primit
Și-a devenit
Limba noastră
Cea de toate zilele,
Apă cerească, hrană divină
Pentru făptură omenească,
Din pana cărturarilor, din doină,
Ofrandă-mpărătească,
Pentru Dumnezeu, nesfârșit.

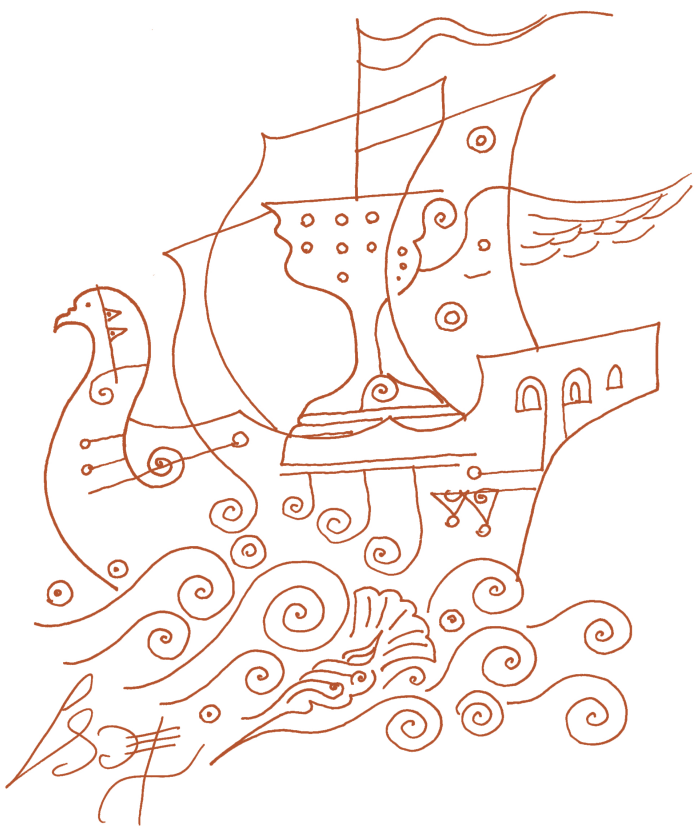
Sonet modern pentru limba noastră

Cum ai putut să te-nfiripi, – har tare –,
Din cea a dacilor grăire așezată
Și cea ce se-ntinsese-n lumea toată,
E o mirare și-o minune mare.

Cuprinsă de puterea de sus dată,
Divinul din ființa ta a prins să zboare
În doină, basm, în arte și științe rare,
Purtat în taină, pe cărări abrupte, neîncetat, de soartă.

Mare de lumi tu porți în tine, așteptînd în șoapte;
Cuvînt-tsunami, cuvinte în talaz, cuvinte-val,
Prin carte, duc la liman șirul de lumi de tine înviate.

Altminteri decît marea, însă, – comori de scoici, coral,
Oameni iscoditori de țărături încă neaflate –,
Tu te-ai născut; și duci esența în nevăzut Graal.

Marea mea Neagră

Raze de soare pătrund în scoici,
Dezghioacă nisipul și le arată
Cu linii unduitoare,
Crescute din mare
Și modele, într-un joc
Mereu altfel,
Ca pentru o continuă mirare.

Raze de soare se întâlnesc
Cu valurile,
În strigătul încrezător al pescărușilor,
Și răspîndesc
Sclipiri de unde, miriade,
În aer.

Să te bucuri de puterea lor,
Coborâte din imensitatea de sus,
Întins, spre noi, în jos,
De locul nesfârșit de misterios,
Unde se întâlnește cerul cu marea,
De infinitele granule
Care se supun tălpilor

Și castelelor trecătoare
De pe malul etern mișcător,
De chiar apa
Aceasta, care te primește în ea,
Cu toată sarea
Care vindecă oboseala de lume.
Pe acest nisip nu scrie nimic.
Și nici pe aceste valuri care
Se rînduiesc unul după altul,
Niciodată egale.
Și, totuși, parcă ele
Vorbesc limba mea.

Carpații

Săgețile brazilor zvîcnesc spre înalt,
Verzi ca șuvițe imense de smarald
Încrustat în albastrul de safir
Al cerului, cu diademe de diamante,
Revărsînd lumină pe pajiști line,
Cu turme mișcătoare, păstorite
De cîte un ciobănaș rezemat
Lîngă cîinele credincios, înconjurat de miei fragezi.

Pe lîngă stînci abrupte,
Mirosind a raze de soare,
A viscol și ploi,
Fulgerate de visele atîtor temerari
Care au scrutat depărtările,
Se ivește steluța catifelată
A florii-de-colț.

Cornul cerbilor, prin luminișuri,
Prundișul de sub apa clară a râurilor
Reci, care se grăbesc la vale,
Aerul acesta încărcat cu toate esențele
Vegetale ale lumii, curat ca fața cerului,
Își trimit solirile către acoperișurile
Caselor zdravene, bine înfipte în piatră,
Pe umerii versanților încărcăți de puterea secolelor.

